

EL TEA I EL CAU

ANÀLISI D'UN CAS

“L'autisme no és un món a part, sinó una part d'aquest món”

Vera Sallow

ÍNDEX

PART I: INTRODUCCIÓ

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Motivacions.....	1
1.2. Hipòtesi.....	1
1.3. Objectius.....	2
1.4. Metodologia.....	2
1.5. Agraïments.....	2

PART II: MARC TEÒRIC

2. ESTUDIS PREVIS

2.1. <i>Teoria de la ment</i> (Simon Baron-Cohen, Alan Leslie i Uta Frith).....	4
2.2. <i>Teoria de la disfunció executiva</i> (Pennington, Ozonoff i Russell).....	4
2.3. <i>Teoria de la coherència central dèbil</i> (Uta Frith, Joliffe i Simon Baron-Cohen)....	5
2.4. <i>Teoria de l'empatia-sistematització</i> (Simon Baron-Cohen).....	5

3. DISCIPLINES QUE ESTUDIEN I TRACTEN L'AUTISME

3.1. Psicologia.....	6
3.2. Neurociència.....	6

4. EL TRASTORN DE L'ESPECTRE AUTISTA

4.1. Què és el TEA?.....	7
4.2. Afeccions neurològiques.....	7
4.3. Tipus de TEA.....	9
4.4. Indicadors de relació.....	10
4.5. Causes.....	12

5. TRACTAMENTS I AGENTS QUE HI INTERVENEN

5.1. Enfocaments terapèutics amb base neurocientífica.....	13
5.2. Enfocaments terapèutics amb base relacional.....	14

PART III: ESTUDI D'UN CAS I ÀNALISI D'ACTIVITAT

6. ESTUDI D'UN CAS

6.1. Descripció del perfil.....	17
6.2. Històric del perfil.....	17

7. ANÀLISI D'ACTIVITAT	
7.1. Descripció de l'activitat.....	18
7.2. Desenvolupament de l'activitat - Procés.....	20
7.3. Resultats/ observacions.....	22
8. PROPOSTA D'ACTIVITAT.....	23
9. ANÀLISI DELS RESULTATS	
9.1. Anàlisi de l'entrevista als pares.....	25
9.2. Anàlisi de l'entrevista a un monitor del CAU.....	25
9.3. Anàlisi dels resultats de l'activitat.....	26
9.4. Anàlisi de l'entrevista a la Marisa, logopeda del centre d'Educació Especial Can Vila.....	27

PART IV: CONCLUSIONS

10. CONCLUSIONS I LIMITACIONS	
10.1. Conclusions.....	29
10.2. Limitacions.....	30

PART V: BIBLIOGRAFIA I FONTS

11. BIBLIOGRAFIA	
11.1. Webgrafia.....	32
11.2. Referències bibliogràfiques.....	33

ANNEX

PART I: INTRODUCCIÓ

1. INTRODUCCIÓ

Dins de la nostra societat actual has de seguir una sèrie de condicions per a ser acceptat i que et tinguin en compte, cosa que ha fet que tot el que està fora d'aquest marc sigui molt difícil de conèixer i poc respectat. Però què passa amb qui no s'adapta a aquestes condicions?

Per això he volgut basar el meu treball en un àmbit que em sembla força tabú i desconegut per a la majoria, i que, a més, moltes de les coses que se'n coneixen no s'adapten a la realitat.

1.1. MOTIVACIONS

Personalment tots els trastorns psicològics, del desenvolupament i la personalitat em semblen molt interessants i alhora són un món desconegut per a mi. Tot i això, al meu voltant s'han donat diverses situacions en les que he pogut veure o conèixer persones amb diferents trastorns d'aquest tipus que, tot i entendre-les poc, m'han despertat cert interès en tot aquest àmbit. A més, per tot això i altres motius afegits, posteriorment vull estudiar psicologia clínica i, si pogués ser, dedicar-m'hi i crec que fent aquest treball és el moment de començar a donar resposta a tot això fent una cosa que realment m'agrada.

1.2. HIPÒTESI

Els espais de lleure del tipus CAU o esplais afavoreixen la socialització dels infants amb TEA.

1.3. OBJECTIUS

Conèixer el TEA, especialment l'aspecte de relacions socials i socialització, dins d'espais de lleure a través de l'estudi d'un cas, concretament dins d'un CAU. A partir d'això, objectius més concrets serien poder identificar els indicadors de relació de l'autisme i poder dissenyar una activitat per treballar les necessitats d'un individu amb autisme dins les relacions socials amb el seu grup.

1.4. METODOLOGIA

Inicialment he fet una recerca per tenir una visió general del TEA i, més concretament, l'aspecte de socialització. Per altra banda, m'he posat en contacte amb la família d'un noi amb el qual he fet la part pràctica del meu treball. Per a mantenir l'anonimat d'aquest noi i de la seva família i facilitar que es puguin seguir totes les explicacions del meu treball, faré referència a ell amb el nom de Pau tot i que no sigui el seu nom real. La part pràctica a consistit en analitzar una activitat realitzada en un espai normal del seu CAU i a partir d'aquí n'he tret les conclusions i valoracions necessàries. Per això, paral·lelament he hagut de parlar amb els monitors del CAU del noi per explicar el meu projecte, demanar-los permís i que m'expliquessin en què consistia l'activitat que jo analitzaria. Després d'això he fet una proposta d'activitat per a treballar la socialització d'una persona amb TEA però finalment no s'ha pogut dur a terme. A més, he tingut el plaer de poder entrevistar a una logopeda de l'escola d'educació especial Can Vila per donar-me un punt de vista amb més experiència i coneixements sobre aquest tema.

1.5. AGRAÏMENTS

Aquest treball no hagués estat possible sense totes les persones del meu voltant que, voluntàriament, m'han ajudat durant aquest procés.

En primer lloc, m'agradaria donar les gràcies als meus pares i a la meva germana per donar-me suport en tot moment i ajudar-me en el que ha fet falta. Per llegir i rellegir aquest treball una i altra vegada per tal de donar-me una opinió externa i poder-lo millorar. I, en especial, a la meva mare per posar-me en contacte amb professionals i ajudar-me amb la informació més específica.

En segon lloc, donar les gràcies al meu CAU, A.E. El Pasqualet, per no negar-me mai cap informació, entrevista, ajuda... Per deixar-me observar com treballen i dinamitzen activitats

amb els infants, cosa que fan voluntàriament. Per explicar-me la seva pròpia experiència i facilitar-me molt tot el procés de realització de la part pràctica del treball.

En tercer lloc, vull agrair els professionals que han dedicat una part del seu temps per respondre les meves preguntes i per compartir part del seu coneixement amb mi. Per fer-me entendre moltes coses que un llibre o una recerca no et poden ensenyar mai.

Per acabar, m'agradaria donar gràcies a en Pau i la seva família per permetre'm conèixer una petita part de la seva història i, amb això, poder enriquir el meu treball. Per posar-m'ho tot tan fàcil i confiar que faria un bon ús de la seva informació. Per aportar-me una visió personal que només pots aconseguir a través de compartir moments amb persones amb TEA, parlar amb les seves famílies i coneixent les seves experiències.

Figura 1. Logo A.E. El Pasqualet

Figura 2. Logo Centre "Can Vila"

PART II: MARC TEÒRIC

2. ESTUDIS PREVIS

2.1. TEORIA DE LA MENT (Simon Baron-Cohen, Alan Leslie i Uta Frith)

La teoria de la ment tracta sobre l'habilitat de les persones neurotípiques per entendre les senyals dels altres i tenir-ne una representació mental. Amb aquesta capacitat podem pensar, somiar, creure... però també ens permet entendre què pensen els altres i preveure el comportament dels que ens envolten. Aquesta habilitat necessita de dues altres capacitats:

- Atenció conjunta: poder estar atents a un mateix estímul durant un interval de temps.
- Empatia cognitiva i emocional: capacitat per entendre i posar-se a la pell d'un altre.

Per això és molt complicat parlar amb una persona TEA sobre termes emocionals o intencionals, perquè nosaltres emmagatzemem la informació que no és explícita de manera innata i ells necessiten aprendre-la poc a poc.

2.2. TEORIA DE LA DISFUNCió EXECUTIVA (Pennington, Ozonoff i Russell)

Intenta explicar els patrons de comportament, els interessos i les activitats estereotipades de les persones amb TEA a través de l'explicació de les funcions executives. Aquestes són el conjunt d'habilitats que utilitzem per dur a terme actes autònoms, organitzar-nos, controlar els nostres impulsos... Les funcions executives tenen les següents funcions neuropsicològiques:

- Inhibició de respostes: capacitat d'evitar respostes naturals o nervioses voluntàriament.
- Memòria de feina: emmagatzemar informació que pot ser útil en un futur.
- Autorregulació de l'estat emocional i motivacional: capacitat de modular el nostre comportament segons la situació.
- Resolució de problemes: permet anticipar i preveure els resultats d'una acció.

2.3. **TEORIA DE LA COHERÈNCIA CENTRAL DÈBIL** (Uta Frith, Jolliffe i Simon Baron-Cohen)

Presenta la dificultat que aquestes persones tenen en concebre la informació en un tot generalitzat. Hi intervenen dues parts:

- **Perceptual:** els TEA processen abans els detalls que la informació general.
- **Conceptual:** en moltes situacions no entenen situacions que ja han viscut abans.

Per això són molt més ràpids en buscar detalls però els costa força la relació entre diversos conceptes, sobretot si són abstractes.

2.4. **TEORIA DE L'EMPATIA-SISTEMATITZACIÓ** (Simon Baron-Cohen)

Parla exclusivament de les dificultats en la comunicació i en l'establiment de relacions. Hi ha persones amb altes capacitats empàtiques i d'altres amb altes capacitats sistemàtiques; els autistes acostumen a ser propers als cervells més sistemàtics. Tot i això poden desenvolupar l'empatia cognitiva, però mai serà tan intuïtiva com l'empatia afectiva. A més, tenen una gran tendència a buscar patrons en tot, tant en les coses sistemàtiques com en les que no ho són.

Figura 3. Simon Baron-Cohen

Figura 4. Uta Frith

Figura 5. Sally Ozonoff

3. DISCIPLINES PRINCIPALS QUE ESTUDIEN L'AUTISME

3.1. PSICOLOGIA

La psicologia és una disciplina que analitza les tres dimensions dels processos mentals dels éssers vius: cognitiva, afectiva i conductual. Gràcies a l'estudi de la conducta humana i les experiències dels éssers vius, s'han pogut elaborar teories per a la comprensió del comportament humà a partir de les quals s'intenten tractar diferents malalties i trastorns mentals.

En aquest camp hi ha la figura del psicòleg que és considerat un científic social o del comportament i que és qui tracta amb els pacients. Els psicòlegs treballen amb conceptes com la percepció, la cognició, l'atenció, l'emoció, la motivació, el funcionament del cervell, la personalitat, el comportament i les relacions interpersonals.

Hi ha diferents punts de vista en la psicologia depenent de l'objecte d'estudi central i el seu enfocament: psicoanàlisi, conductisme, cognitivisme, humanisme, psicologia diferencial i del desenvolupament.

3.2. NEUROCIÈNCIA

La neurociència és l'estudi de l'estructura, la funció i el desenvolupament del sistema nerviós i de com interactuen entre ells els diferents elements; és a dir, l'estudi biològic del cervell. Aquests coneixements donen lloc a les bases biològiques de la conducta. La finalitat de les neurociències és entendre la complexitat del funcionament mental. Això es fa intentant explicar com funcionen les cèl·lules de l'encèfal per produir la conducta i com aquestes estan influïdes pel medi ambient. A partir d'aquí s'intenta relacionar l'activitat cerebral amb la psiquis i el comportament humà.

4. EL TRASTORN DE L'ESPECTRE AUTISTA

4.1. QUÈ ÉS EL TEA?

El TEA (trastorn de l'espectre autista) és una condició d'origen neurobiològic que afecta la manera que una persona percep el món i reacciona en la interacció amb altres persones, i que l'acompanya tota la vida. Es denomina espectre perquè hi ha una àmplia gamma de símptomes i nivells d'aquests que poden presentar les persones que el pateixen. Aquest trastorn afecta generalment a tres àmbits:

- **Relacions socials:** normalment els costa entendre les normes d'educació (saludar, mirar a la cara quan els parlen...). També tenen moltes dificultats per expressar emocions, cosa que fa que no mostrin interès en mantenir relacions afectives. En els casos més lleus, sí que es mostra cert interès per relacionar-se amb la gent però els és molt difícil perquè no entenen la comunicació no verbal, els costa mantenir una conversa...
- **Comunicació:** la dificultat per comunicar-se pot ser molt diversa depenent del grau d'autisme, des de dificultats per entendre els gestos o establir contacte visual fins a mutisme absolut.
- **Imaginació:** el seu pensament abstracte és limitat, cosa que provoca dificultats en organitzar-se sols o actuar de manera espontània. En certs casos això pot provocar comportaments obsessius (obsessió per l'ordre, dificultat per adaptar-se als canvis...).

4.2. AFECCIONS NEUROLÒGIQUES

Fins fa poc es considerava el TEA un trastorn d'origen només psicològic i no neurològic, però les dades següents van fer que aquest trastorn es comencés a catalogar com a biològic: el 70% de nens amb TEA tenen una dificultat intel·lectual major o menor, i tenen més probabilitats de patir convulsions i epilèpsia.

A partir d'aquí es va començar a investigar molt més la relació entre les símptomes del TEA i les afeccions neurobiològiques d'aquests. Gràcies a tot això, actualment s'apunta a una disfunció específica del neurodesenvolupament.

Els estudis realitzats han permès identificar les següents alteracions en l'escorça cerebral, cerebel i en estructures subcorticals:

- **Defectes en la migració neuronal:** algunes neurones no completen el seu recorregut i es queden en lloc que no els hi pertocuen, dificultant la comunicació entre neurones de diferents àrees.
- **Disminució de cèl·lules del cervell:** hi ha unes cèl·lules anomenades "cèl·lules de Purkinje" que connecten el tronc de l'encèfal amb l'escorça cerebral, que permeten fer càlculs per a executar una acció i corregir-los sobre la marxa en funció dels canvis en l'entorn. Si la concentració d'aquestes cèl·lules és menor, la flexibilitat racional a les nostres accions també ho és, com en els cas dels TEA.
- **Augment de la densitat de les dendrites:** la major densitat de les dendrites (ramificacions de les neurones) és major, alenteix la velocitat dels processos cognoscitius (velocitat del pensament) i produeix dificultats.
- **Alteracions en les microcolumnes corticals:** les microcolumnes (agrupació de neurones) són més nombroses i estretes, cosa que afavoreix la falta de sincronització entre xarxes neuronals, la hipersensibilitat sensorial i més probabilitats de patir epilèpsia.
- **Baixa activitat de les neurones mirall:** les neurones mirall permeten aprendre per imitació un cop s'ha entès la intencionalitat amb la que un altre fa una acció determinada. Si l'activitat d'aquestes neurones és més baixa, és més difícil adquirir llenguatge per imitació, entendre les emocions o sentiments dels altres, expressar les pròpies emocions...

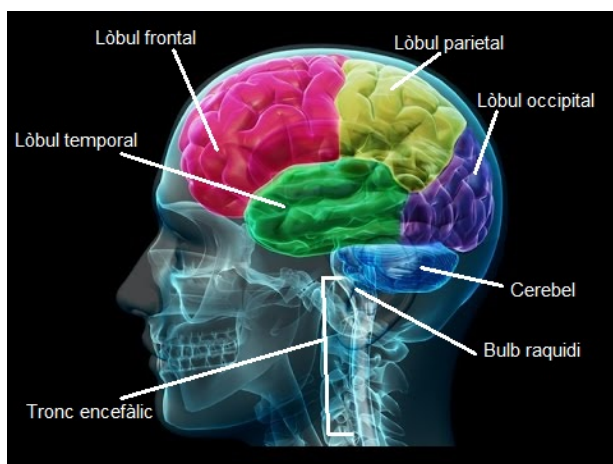

Figura 6. Cervell humà

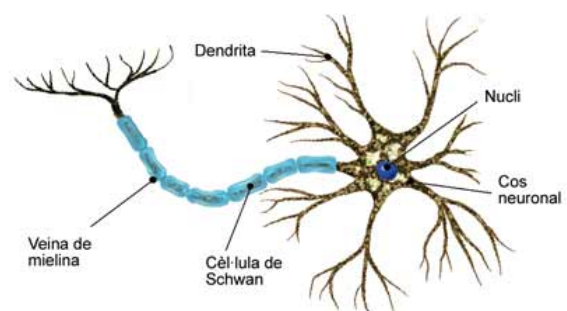

Figura 7. Neurona

4.3. TIPUS DE TEA

Dins dels anomenats TEA hi ha diferents subgrups de trastorns molt relacionats entre si amb petites variacions. A més, s'anomena de l'espectre autista perquè cada individu el pot presentar en diferents símptomes i en diferents graus.

4.3.1. Classificació anterior

Durant molt de temps, els TEA eren diagnosticats com a TGD i s'han estat classificant en els següents subgrups:

- **Autisme o Síndrome de Kanner:** és el trastorn que inclou totes les àrees en les que aquest pot afectar, i per això és el que es sol anomenar clàssic o el més conegut. Normalment afecta principalment al desenvolupament, les relacions socials, el llenguatge i la comunicació, però el tret més distintiu és la limitada connexió emocional amb la resta.
- **Síndrome d'Àsperger:** el dèficit es troba única o majoritàriament en l'àmbit de les relacions socials i una important manca d'empatia, cosa que el fa més difícil de diagnosticar. Normalment solen anar acompanyats d'una intel·ligència mitjana-alta que fa que s'infravalorin la resta de dificultats, però hi són.
- **Trastorn desintegrador infantil o Síndrome de Heller:** a simple vista pot semblar que és exactament el mateix que l'autisme però es diferencia principalment en que té un caràcter regressiu i sobtat (hi pot haver un desenvolupament normal fins als 2 anys). Sovint la persona que el pateix n'és més conscient i això pot portar a altres problemes psicològics derivats.
- **Trastorn generalitzat del desenvolupament no especificat:** quan es presenten símptomes massa diferents i els trets no encaixen amb cap dels 3 anteriors, es diagnostica el "trastorn del desenvolupament no especificat".

4.3.2. Classificació actual

Actualment, en el DSM-5¹, es reconeixen dos grans subgrups dins dels TEA:

- **Autisme clàssic:** aquests casos presenten dificultats d'aprenentatge (QI per sota de la mitjana) i un retard en l'adquisició del llenguatge.
- **Síndrome d'Àsperger:** comparteix característiques amb l'autisme clàssic, però no presenta dificultats d'aprenentatge associades (QI en la mitjana o superior a la mitjana) i tampoc presenta cap tipus de retard en l'adquisició del llenguatge.

4.4. INDICADORS DE RELACIÓ

Tal i com indica el SEETDiC (Servei Educatiu Específic Trastorns del Desenvolupament i de la Conducta), les persones amb TEA poden presentar alguns dels següents indicadors de relació:

- Tenir dificultats per relacionar-se amb els altres o no mostrar-hi interès aparent.
- Evitar el contacte visual.
- Voler estar sols la majoria del temps.
- Tenir dificultats en entendre els sentiments dels altres i expressar els propis.
- Evitar el contacte físic amb la gent del seu voltant.
- Semblar absents quan s'està parlant amb ells però reaccionar a altres sorolls.
- Repetir paraules o frases moltes vegades, generalment que senten habitualment.
- Tenir dificultats per expressar les seves necessitats verbal o gestualment.
- Repetir les mateixes accions varies vegades.
- Dificultats per adaptar-se als canvis.
- Tenir reaccions poc habituals a les sensacions (a l'olor, el tacte...).

¹ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, en català manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals

- Deixar de fer coses que anteriorment feien (deixar d'utilitzar paraules que abans utilitzaven, no voler que algú amb qui tenien bona relació s'apropi...).
- Aparent indiferència al dolor i/o la temperatura.
- Fascinació visual per llums i moviments.
- Forts vincles amb objectes inusuals.
- Diferències en el desenvolupament propi de l'edat des dels 2 mesos.
- Deficient comprensió del llenguatge, tant verbal com corporal.
- Llenguatge pobre, escàs i agramatical o, fins i tot, mutisme total
- Conductes disruptives.
- Reaccions emocionals deslimitades davant de la frustració.
- Pors desproporcionades i persistents que limiten la vida quotidiana.
- Tenir interessos restringits i obsessius.
- Vinculació familiar excessiva o escassa.
- Tenir la capacitat de memoritzar detalls o recordar informació amb molta precisió i durant molt de temps.
- Tenir una gran memòria visual i auditiva.
- Destacar en matemàtiques, música, arts i/o ciències.

Figura 8. Conducta d'aïllament

4.5. CAUSES

Actualment és gairebé impossible identificar les causes d'aquest trastorn, tot i que s'ha pogut identificar que hi ha una gran implicació genètica però sense una clara i única relació directa. Es creu que afegit a tots els factors genètics hi ha els medioambientals, que bàsicament són els pesticides als que els pares estan sotmesos i que afecten a la formació del fetus, cosa que pot originar certes mutacions que sí que estan directament lligades al TEA.

Després de molts estudis s'han anul·lat teories anteriors com que el TEA era causat per culpa d'una relació dels pares amb els fills, famílies desestructurades o monoparentals, remarcant que això no seria possible si tenim en compte que és un trastorn amb causes neurobiològiques (diferències en els nivells de neurotransmisors, entre d'altres). També s'ha desmentit la teoria de que les vacunes incrementaven el nombre de casos d'autisme en nens, ja que s'ha trobat que no hi ha cap relació biològica i seguir creient això només feia que es deixessin de posar vacunes importants per a la prevenció de malalties perilloses sense cap motiu mèdic.

5. TRACTAMENTS I AGENTS QUE HI INTERVENEN

El TEA no és un trastorn pel que hi hagi un únic tractament o tipus d'intervenció. De la mateixa manera, tampoc hi ha cap fàrmac específic que en faci desaparèixer o disminuir tots els símptomes del trastorn en si. Tot i això, hi ha medicaments que poden alleujar alguns dels símptomes, com per exemple millorar l'atenció, però això s'ha de valorar en cada cas perquè, com ja he dit, és un trastorn que inclou molt tipus i nivells de manifestacions.

Tot i que hi hagi molts tipus d'intervencions que intenten alleujar-ne els símptomes i millorar la qualitat de vida de la persona que pateix un TEA, la majoria de tractaments terapèutics es poden classificar en dos grans focus:

5.1. ENFOCAMENTS TERAPÈUTICS AMB BASE NEUROCIENTÍFICA

Es parteix de la idea de que el TEA és un trastorn amb causes neurològiques. Degut a això, si es comprèn, s'interpreta, s'analitza i es treballa el comportament (a diversos nivells) dels individus amb aquest trastorn es pot millorar la seva qualitat de vida.

Dins dels tractaments amb base neurocientífica podem trobar subgrups de teràpies que treballen més específicament un àmbit concret. La classificació més general d'aquestes és la següent:

- **Teràpies psicomotores i conductuals:** treballen les conductes del pacient juntament amb la psicomotricitat. Això és degut a que, com Ernest Dupré i Henri Wallon assenyalaven, hi ha una relació important entre la part psíquica i la motriu d'una persona. Actualment, la teràpia conductual més generalitzada és la següent:
 - **ABA (APPLIED BEHAVIOUR ANALYSIS):** s'intenta millorar la conducta social a través de l'anàlisi del comportament individualitzat. Amb aquest mètode es pretén, per una banda, augmentar les conductes socials i de comunicació i, per altra, disminuir les conductes obsessives i inflexibles.
- **Teràpies logopèdiques i de comunicació:** treballa tant les alteracions en l'adquisició de la parla, és a dir, les competències lingüístiques com les competències comunicatives del pacient: promou estratègies de comunicació expressiva, funcional i generalitzable a través de diferents suports. Un dels tractaments que treballa aquesta part és el següent:

- **Programa de comunicació total:** és una proposta de tractament de Benson Schaeffer en que el terapeuta utilitza signes i paraules simultàniament. A partir d'aquests estímuls el pacient aprèn a comunicar-se primer per signes, després per combinacions entre signes i paraules i, finalment, principalment per paraules.

Figura 9. Comunicació total

Aquest tipus de tractaments es solen realitzar de manera multidisciplinària (intervenció psicològica, psiquiàtrica, neurològica...) i individualitzada. Cal remarcar que no es treballa només amb el nen amb TEA, sinó que també s'ha d'implicar a tota la gent propera del seu voltant.

5.2. ENFOCAMENTS TERAPÈUTICS AMB BASE RELACIONAL

Es parteix de l'enfocament que entén el TEA com a dèficit de l'emotivitat i les relacions socials de l'individu amb el món que l'envolta. Per això, aquestes teràpies tenen l'objectiu d'obrir canals de comunicació entre la persona que pateix el trastorn i l'entorn.

Aquests tractaments recullen molts tipus de teràpies i/o activitats diverses de les quals només en destacaré les més comuns:

- **Model sistèmic:** Batenson, Jackson i Selvini Palazzoli plantejaven que el desenvolupament va lligat a la interacció d'un subjecte amb els seus referents adults i els seus companys. Per això, aquest model es basa en, per una banda, treballar les dinàmiques familiars i, per altra, millorar els processos de comunicació i interacció del subjecte a través de teràpies individuals.
- **Mètode etodinàmic AERC (Activació Emotiva amb Reciprocitat Corpòria):** el principal objectiu d'aquest mètode és crear un canal de comunicació que faciliti l'expressió emocional i, a través d'això, activar al pacient en diversos nivells interactius (perceptiu, motor...). Per aconseguir això s'intenten buscar motivacions en l'entorn habitual de l'individu per augmentar la interacció amb el que l'envolta.
- **Musicoteràpia:** segons Taylor, el llenguatge musical i el llenguatge verbal formen part de dos sistemes de comunicació diferents amb diverses localitzacions cerebrals. Degut a les diferències en la localització cerebral, el llenguatge verbal pot resultar molt més invasiu que el llenguatge musical. Segons Nuzzi, Marsimian i Baetti, la musicoteràpia permet treballar les habilitats motrius, sensorceptives, cognitives, emocionals i expressives de les persones amb TEA d'una manera el menys invasiva possible.

Figura 10. Musicoteràpia

- Teràpies assistides mitjançant animals:** aquest tipus de teràpia es centra en el vincle que crea el pacient amb l'animal per treballar a molts nivells, però sobretot emocionals, socials i cognitius (empatia, comunicació no verbal...).

Figura 11. teràpies assistides mitjançant animals

- Activitats de lleure grupals:** les activitats de lleure es centren en el temps que dediquem als interessos propis i aficions, però això no vol dir que sigui un temps buit. Segons Joffre Dumazeider el lleure té tres funcions principals: la diversió, el descans i el desenvolupament. Per això, les activitats de lleure grupals poden ser una manera poc invasiva de treballar la inclusió social, la comunicació i la interacció entre iguals a través de la diversió.

- **CAU:** un CAU o agrupament escolta és un lloc de trobada d'infants i joves on es duen a terme diferents tipus d'activitats en funció de l'edat i la naturalesa de cada grup. L'agrupament és un espai de llibertat, d'expressió i de creixement en el qual es treballen diversos valors com l'empatia, el sentiment de grup, el respecte... a través d'activitats lúdiques i de la interacció amb el teu grup o unitat.

En definitiva, un CAU forma part d'un moviment escolta que intenta formar persones actives, sinceres i

compromeses treballant en la línia de les següents idees: laïcitat, coeducació, catalanitat, participació social, solidaritat, democràcia i sostenibilitat.

Figura 12. Activitats de lleure-CAU

PART III: ESTUDI D'UN CAS I ANÀLISI D'ACTIVITAT

6. ESTUDI D'UN CAS

6.1. DESCRIPCIÓ DEL PERFIL

En Pau és un nen d'11 anys que presenta, principalment, les característiques següents:

- Necessita tenir una planificació del que farà en tot moment i que se li expliquin les coses amb prou antelació per poder-les assimilar. Si no és així es bloqueja i s'angoixa.
- Per a apropar-te a ell hi ha d'haver una figura que conegui i en qui confii; si això s'ha donat és molt més senzill que, posteriorment, no s'estranyi al veure't. Un cop s'ha donat el primer contacte no és gens reservat ni vergonyós.
- Té interessos obsessius que canvien depenent de l'època, i necessita saber i comprovar tot el que faci referència al tema d'interès. Per això, fa preguntes varies vegades en relació al tema central i recorda perfectament les respostes (ex: actualment sap l'edat de tothom i les seves alçades).
- Presenta dificultats en l'aprenentatge relacionades amb el llenguatge i les habilitats psicomotrius. Això també està lligat a que les seves oracions són molt simples i a vegades no acaben de ser gramaticalment correctes.
- Presenta interès en relacionar-se amb els altres però li costa mantenir una conversa o fixar la mirada en l'altra persona, tot i que ha millorat des que era més petit i, actualment, et mira a la cara de tant en tant.
- És un nen molt afectiu i quan el coneixes es fa estimar.

6.2. HISTÒRIC DEL PERFIL

Amb un any i mig, des de l'Escola Bressol, va ser adreçat al CDIAP perquè van veure pautes de comportament no adequades a la seva edat. Es va considerar que podia ser positiu pel seu desenvolupament estar a l'Escola Bressol fins als 4 anys, 1 any més de l'habitual. Dels 4 als 6 anys va estar escolaritzat en una Escola Ordinària. Després va fer

compartida amb una Escola d'Educació Especial i, ara, està escolaritzat únicament en una Escola d'Educació Especial.

Per a que tingués pautes de comportament de nens sense discapacitats i pogués tenir un espai lúdic més enllà de l'escola, els pares van decidir portar-lo al CAU a principis d'aquest curs (2016-2017). Durant aquest curs de CAU s'ha treballat amb ell el fet que veiés a tots els monitors com a referents, acceptar les normes i indicacions dels monitors, relacionar-se amb els companys i que donés sempre una explicació al marxar d'alguna activitat. Tot i fer poc temps de la seva entrada al CAU s'ha valorat positivament el curs tant per part de la família com dels monitors.

7. ANÀLISI D'ACTIVITAT

7.1. DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Avui els llops (grup de nens del CAU de 9 a 12 anys) han fet un cau per explicar com poden passar-s'ho bé sense dispositius tecnològics (mòbils, consoles...). Per a fer-ho han agafat d'exemple jocs típics del seu cau, ja que al CAU s'ho passen bé i no fan servir tecnologies. Mentre tot el grup estava fent les activitats s'anaven gravant nens de dos en dos per explicar el per què van al cau. De tots aquests jocs n'han triat tres a part del joc inicial:

- **El pistoler:** és un joc molt típic que es fa servir per conèixer a tota la gent d'un grup. Els monitors o caps han decidit fer aquest joc per iniciar la tarda ja que hi havia un nen nou que no sabia els noms dels companys i que jo, que normalment noestic els dies que els llops fan CAU, també hi era. L'activitat consisteix en col·locar-se tot el grup en una rotllana mirant cap al centre, i una persona es posa a l'interior de la rotllana. La persona del centre, a la que anomenem pistoler, dóna voltes sobre si mateixa i s'atura senyalant a algú de la rotllana. En aquest moment la persona assenyalada s'ha d'ajupir i els dos individus que hi ha als seus dos costats s'han de mirar i dir el nom de l'altre el més ràpid possible, i el que aconsegueix anomenar el company abans guanya. Automàticament, la persona que ha perdut s'asseu a terra i queda eliminada, de manera que ja no juga ni pot ser assenyalada. Això es va repetint un cop rere l'altre, cada cop amb menys jugadors, fins que només queden dues persones dretes. En aquest moment comença el que s'anomena duel final, que

consisteix en que els dos finalistes es posen un d'esquena a l'altre i fan cinc passes endavant, mentre la resta de la rotllana decideixen quina persona es posarà entre les dues que fan el duel sense que aquestes sàpiguen qui és. Quan tot això s'ha realitzat es diu "ja" i aquestes dues es giren i han de dir el nom de la persona que tenen el mig el més ràpid possible. Així doncs, guanya qui anomena correctament la persona que s'ha col·locat entre els dos jugadors restants.

Figura 11. Joc "el pistolero"

- **Les tres Maries:** per a aquesta activitat també cal estar en rotllana, però en aquest cas és imprescindible estar asseguts. Llavors la única persona que queda dreta comença a córrer al voltant del cercle i toca el cap d'algun dels que estan asseguts. En aquest moment la persona que ha estat tocada i les dues del seu costat s'aixequen i comencen a córrer en el mateix sentit que la persona que està parant. L'objectiu de tots quatre és aconseguir tornar a seure al seu lloc abans que la resta. Per tant, sempre hi ha una persona que queda dreta, que és la que parará a la ronda següent. La peculiaritat d'aquest joc és que tu pots intentar impedir que un dels teus companys no arribi a seure per a fer-ho tu abans, però intentant no fer mal a ningú.
- **El Pi:** és un joc semblant al fet i amagar però amb algunes variacions. La persona que para es col·loca en un terreny, tanca els ulls i comença a contar de vint fins a zero. En aquest moment, tots els jugadors han de tocar a la persona que està contant, dir el seu nom i, tot seguit, amagar-se. Quan la persona que està parant arriba a zero obre els ulls i ha d'aconseguir trobar a tothom que s'ha amagat, però només pot fer tres passes per ronda. Quan la persona que para ja no veu a ningú més torna a contar, però aquest cop comença pel dinou enlloc de pel vint, i es repeteix el mateix procediment. D'aquesta manera el temps per a amagar-se cada

cop és més curt. Els eliminats de cada ronda no juguen a la següent, excepte si algun jugador aconsegueix arribar fins al que està parant sense que el vegin. En el cas que això últim passi tothom torna a estar salvat i pot tornar-se a amagar. El joc s'acaba quan no queda ningú amagat o quan la persona que està contant arriba a zero i no ha trobat a tothom.

Figura 12. Joc "el pi"

- **El mata-conills:** es delimita l'espai de joc, del que no es pot sortir. L'objectiu de tots els jugadors és matar la resta i evitar que el matin a ell. Un jugador mor quan li donen amb la pilota de joc, i s'ha d'asseure a terra on l'han matat. La persona "morta" o "eliminada" només pot tornar a jugar matant a algú altre o si maten al que l'ha matat. D'aquesta manera és un joc molt dinàmic perquè els jugadors es van renovant i canviant constantment. Aquest joc pot tenir variacions en les normes depenent d'on es jugui o qui el dinamitzi.

7.2. DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT- PROCÉS

Només arribar, en Pau m'ha reconegut perfectament i ha recordat el meu nom, edat i perquè estava en aquell cau. Just després ha arribat un nen nou al grup i en Pau s'ha apropat a preguntar-li quants anys tenia i a comprovar la seva alçada.

Han anat arribant els nens i un cop hi eren tots han començat a explicar el que farien en aquest cau. Mentrestant, un monitor ha anat a parlar amb en Pau i li ha explicat exclusivament què farien durant aquesta tarda, cosa que ja sabia però no tant

detalladament. Un cop aquest ho ha interioritzat s'han apropiat tots dos al grup per començar l'activitat.

Abans de començar l'activitat tots hem dit els nostres noms per a que la resta ens coneguessin i en Pau no ha volgut dir el seu nom. Vist això el grup l'ha ajudat dient un munt de noms que no eren el seu, als que ell contestava que no, fins que ha acabat dient el seu nom. Havent acabat això s'ha començat l'activitat amb normalitat. En Pau no hi volia participar i s'amagava darrera d'una monitora. Llavors aquesta ha parlat amb ell, preguntant-li quants anys tenia i si veia a algú més de la seva edat comportant-se de la mateixa manera. Poc després, en Pau s'ha adonat que la monitora tenia raó i ha començat a jugar. Ha participat en l'activitat amb normalitat fins que aquesta (pistoler) s'ha acabat.

La següent activitat ha estat les tres Maries. La primera vegada que la persona que parava ha tocat el cap d'en Pau aquest no s'ha aixecat, però els companys l'han animat a que s'aixequés i els que estaven al seu costat s'han esperat a que s'aixequés per començar a córrer. Després d'això el joc ha seguit amb normalitat i els companys han estat ajudant a en Pau cada cop que s'havia d'aixecar, avisant-lo, animant-lo i, fins i tot, li han deixat avantatge per a que no perdés. L'activitat ha funcionat molt bé.

Paral·lelament, els nens s'estaven gravant per parelles per a contestar la pregunta de per què van al cau. Un monitor s'ha apropiat al Pau i li ha proposat gravar-lo, però aquest s'hi ha negat, tan a que el gravessin sol com acompanyat, i no hi han insistit. Finalment ha accedit a fer-se una foto i ha aparegut als vídeos de les activitats, cosa que ja és un gran canvi en comparació del principi de curs que no s'apropava ni a una càmera encara que la foto no se li estigués fent a ell.

Després de les tres Maries venia el Pi. En Pau només s'ha amagat la primera ronda. Durant la resta de rondes ha anat buscant als jugadors amagats i li ha anat dient a la persona que parava on eren, fent que aquests perdessin. Els seus companys i monitors, enlloc de prendre-s'ho malament, han rigut i li han seguit el joc. D'aquesta manera s'ha integrat dins el grup tot i que no ha fet l'activitat com s'hauria d'haver fet.

No ha donat temps d'acabar aquest joc i començar l'últim degut a que, de cop, s'ha posat a ploure molt i s'han hagut de parar les activitats. Els monitors s'han reunit i han decidit que ens mouríem tots cap a un porxo proper al parc on érem per no mullar-nos més. En aquell moment, un monitor ha anat a parlar amb en Pau i a explicar-li el que faríem a continuació mentre tota la resta recollíem. Llavors ens hem mogut fins al porxo i ens ha agafat la pluja totalment, motiu pel qual han demanat als nens que es possessin a cobert el més ràpid

possible. En Pau no s'ha posat a cobert i ha seguit jugant amb els bassals, cosa que ha provocat que els nens es posessin també a jugar amb l'aigua. Els monitors han demanat a tots les nens que els fessin cas i es posessin sota cobert i, tot i això, en Pau no els ha fet cas. Enlloc de repetir-li o renyar-lo s'han posat a jugar amb ell amb afecte i d'aquesta manera han aconseguit que, després d'una estona, el nen es posés sota el porxo.

Aquí s'ha acabat el CAU i els pares els han vingut a buscar abans del previst perquè estava plovent i estàvem massa molls. Els monitors, abans que en Pau marxés, li han dit a través d'una broma que la pròxima vegada els hi haurà de fer cas. El nen ha somrigut i ha assentit, sabent que tenien raó amb el què li estaven dient.

7.3. RESULTATS/ OBSERVACIONS

Mitjançant les activitats que he observat, he pogut veure diferents estratègies utilitzades per part de companys i monitors d'en Pau per a apropar-se a ell i aconseguir que formés part de les activitats que s'estaven fent com les següents:

- Anticipació de la temàtica del CAU i explicació detallada a l'inici de cada activitat de manera personal i separada del grup.
- Ajuda per part dels monitors a l'hora d'apropar-se a algú però sempre prioritant que sigui ell qui s'intenti comunicar amb la resta, encara que sigui a la seva manera. D'aquesta manera en Pau es pot expressar i els companys l'entenen amb ajuda dels monitors.
- Davant d'una actitud poc apropiada d'en Pau, els monitors li fan veure que no té una actitud adequada a través de preguntes clau com: "Quants anys tens?", "Veus algú de la teva edat que estigui fent el mateix que tu?"... D'aquesta manera en Pau se n'adona i canvia d'actitud ell mateix.
- Davant d'una situació en la que en Pau té dificultats en participar en alguna activitat o apropar-se als grups, són els seus propis companys els que intenten ajudar-lo curosa i subtilment.
- Si se li proposa a en Pau que faci alguna cosa que saben que li costa no hi insisteixen i intenten que hi participi d'alguna o d'altra manera, cada cop més propera a la seva dificultat.
- Acceptació i respecte a les diferències d'en Pau per part dels seus companys, fent-lo formar part del grup.

- Les indicacions a les que el Pau presenta resistència se li intenten comunicar de manera menys rígida a través de bromes o jocs directes amb ell.
- Per a dirigir-se a en Pau, es fa servir un llenguatge simple i estructurat.

8. PROPOSTA D'ACTIVITAT

(Activitat de lleure dirigida a un espai de CAU i un grup amb un o més infants amb TEA)

TÍTOL DE L'ACTIVITAT: Mímica rotativa
ORIENTACIÓ DE L'ACTIVITAT: expressió corporal
EDAT ORIENTATIVA: 9-12 anys
NÚMERO DE PARTICIPANTS: mínim de 10 participants i 2-3 dinamitzadors
DURADA APROXIMADA: 5 minuts per ronda (depèn del número de rondes que es facin i del nombre de participants)
OBJECTIUS: <ul style="list-style-type: none"> -Millorar la socialització dels nens. -Aprendre a utilitzar correctament la comunicació no verbal (llenguatge no invasiu) i a comunicar-se a través d'aquesta. -Aprentatge cooperatiu. -Estimular la imaginació i la creació. -Simular situacions de la vida quotidiana, estimulant la imitació i la memòria. -Millorar l'atenció i la comprensió dels nens.
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: A l'inici del joc es fan dues rotllanes concèntriques amb el mateix nombre de persones en totes dues*. Els participants d'una rotllana sempre han de tenir a algú de l'altra rotllana cara a cara formant parelles que canviaran amb cada rotació.

L'activitat consta de dues parts les quals es diferencien per un canvi de rols explicat posteriorment.

L'activitat comença quan les dues rotllanes estan fetes i les parelles estan col·locades cara a cara. En aquest moment, els dinamitzadors donaran una consigna a tots els infants de la rotllana de fora que serà el que aquests hauran de representar a través de mímica (les consignes poden anar des d'animals, persones conegudes fins a situacions concretes, depenent del grup i la seva capacitat d'abstracció). Els jugadors de la rotllana de fora hauran d'intentar imitar la consigna que se'ls hi ha donat en 3 minuts, durant els quals la seva parella de la rotllana de dins estarà observant. Un cop acabat el temps, els del centre interior hauran d'endevinar quina era la consigna. Després de cada ronda, els infants de la rotllana de dins hauran de rotar un lloc a la seva dreta per canviar de parella mentre els dinamitzadors reparteixen la nova consigna al cercle exterior. Aquí començarà la segona ronda i així consecutivament fins que es decideixi fer un canvi de rols.

La segona part només tindran dues diferències respecte la primera: la primera serà que les persones de la rotllana interior seran les que gesticularan i les de fora les que hauran d'endevinar, i la segona serà que el cercle que rotarà serà el de fora.

*Aquesta condició només es podrà dur a terme si els participants són parells. En el cas que no sigui així, pot haver una parella que roti com a una única persona i representi amb mímica cooperant.

OBSERVACIONS:

- Realitzar una activitat de mímica amb rotacions resulta més dinàmic i tothom té una funció, cosa que no facilita la desconexió dels infants.
- Com les consignes es donen personalment a cada infant es poden adaptar als interessos del/s participants amb TEA per estimular el seu interès i la seva participació.

9. ANÀLISI DELS RESULTATS

9.1. ANÀLISI DE L'ENTREVISTA ALS PARES²

De l'entrevista als pares puc extreure, com a idea general, que si no tens unes pautes de desenvolupament ni cap referència és molt complicat detectar un TEA quan els nens són petits, perquè els seus símptomes es poden confondre amb un procés de creixement més lent del que és habitual.

També puc observar que, tal i com diuen els professionals que passa moltes vegades, en aquest cas l'escola ordinària, a partir d'una edat, no pot donar resposta a les necessitats específiques educatives d'aquest alumne i s'ha de recórrer a una escola d'educació especial.

Per acabar, puc veure que els pares volien potenciar les relacions socials normalitzades del seu fill amb nens de la seva edat i van considerar que el CAU era un bon lloc per a treballar això. Fins ara, els resultats han estat positius.

9.2. ANÀLISI DE L'ENTREVISTA A UN MONITOR DEL CAU

Primer de tot, podem observar una predisposició al CAU per treballar la inclusió i socialització amb nens que tenen necessitats educatives més específiques i/o necessiten un tracte més individualitzat. Aquest monitor creu que això és positiu tant per l'infant en qüestió com per a que la resta del grup pugui conèixer realitats diferents a les seves.

Després veiem que, a l'hora de preparar activitats, l'equip de monitors creu que s'han de tenir en compte les necessitats dels nens del grup però no s'han d'adaptar tots els jocs a aquestes persones. El recurs pel que ells han optat és posar un cap de suport amb en Pau per ajudar-lo a seguir el CAU però sense perjudicar el funcionament normal de les dinàmiques amb la resta del grup. D'aquesta manera, s'afavoreix la integració de l'infant al grup. Tot i això, un tema que sí que s'ha tingut molt en compte amb en Pau és l'anticipació del que ell faria.

A nivell relacional, el monitor fa una valoració positiva tant amb els monitors com amb els seus companys. Amb els monitors es valora que la relació ha estat bona perquè en Pau, encara que moltes vegades sembla que no et faci cas, es fa estimar. Pel que fa als

² Les transcripcions de les entrevistes es troben a l'annex

companys, s'ha vist molta predisposició a ajudar en Pau, molt de respecte i molt d'afecte de manera bidireccional.

Per altra banda, com a experiència personal, posa en relleu que conèixer a en Pau li ha aportat moltes ganes d'estimar i l'ha ajudat a apreciar altres maneres d'estimar, tant úniques i especials com la d'en Pau.

En conclusió, el monitor opina que el CAU és un bon lloc per treballar la inclusió dels nens amb TEA, precisament perquè és un espai de lleure que intenta treballar valors com el sentiment de pertinença a un grup o la cooperació a través de dinàmiques diferents a les que es duen a terme en una escola.

9.3. ANÀLISI DELS RESULTATS DE L'ACTIVITAT

Gràcies a l'anàlisi de les activitats d'una tarda de CAU, he pogut observar en primera persona molts aspectes apresos amb la realització de la part teòrica del treball.

Per començar, aquesta estona amb en Pau m'ha permès observar els següents indicadors de relació de la llista confeccionada anteriorment, en major o menor grau:

- Poca atenció a la conversa que està mantenint però reacció a altres sons exteriors.
- Repetició de paraules o frases moltes vegades.
- Repetició de les mateixes accions varies vegades.
- Deficient comprensió del llenguatge, tant verbal com corporal.
- Poc domini del llenguatge verbal: lèxic restringit, estructures agramaticals i desordenades.
- Tenir interessos restringits i obsessius.
- Tenir una gran memòria visual i auditiva.

Per altra banda he pogut percebre un vincle molt important entre els monitors i en Pau, i una gran acceptació i integració d'en Pau al seu grup. L'infant ha seguit les indicacions que se li han donat per part de l'equip de caps amb més o menys ajuda i ha participat en totes les activitats, tot i que a la seva manera. En l'únic moment que no ha fet cas al que se li estava dient, els seus monitors han canviat d'estratègia per aconseguir, d'una manera menys directa, el que se li estava demanant. Els companys del grup l'han recolzat molt en tot moment i han intentat que participés en les activitats que al principi no volia realitzar. Aquest

suport ha anat acompanyat d'una acceptació molt visible de les seves diferències i dels seus comportaments. Això ha tingut un efecte molt clar i positiu en alguns moments.

Fent referència a les activitats realitzades, en Pau ha funcionat positivament en la dinàmica d'aquestes. Això, possiblement, sigui degut a que són activitats que ha realitzat moltes vegades i que té molt interioritzades. A partir d'aquesta observació, podem recolzar la idea que el fet de què en Pau participi o no en una activitat no està tan relacionat amb el tipus d'activitat, que també influeix, com amb el nivell d'assimilació de l'activitat i l'anticipació amb que aquesta se li hagi explicat. Degut a això, activitats molt semblants poden donar diferents resultats molt diferents en relació al número de vegades que s'hagin dut a terme i el nivell d'assimilació de la dinàmica. Evidentment, és important el tipus d'activitat en quant a què és més fàcil o probable que en Pau pugui realitzar una activitat menys complicada o que necessiti un nivell de decodificació més baix.

Partint que en Pau només porta un any al CAU i analitzant el seu comportament durant les activitats observades, puc percebre que actualment en Pau està molt ben integrat dins el grup. Això indica una evolució positiva des de l'inici del curs, on aquest infant no tenia cap relació amb la resta, fins a finals, on actualment es relaciona gairebé amb tots els seus companys i amb l'equip de monitors a través de vincles afectius bidireccionalment.

9.4. ANÀLISI DE L'ENTREVISTA A LA MARISA, LOGOPEDA DEL CENTRE D'EDUCACIÓ ESPECIAL "CAN VILA"

Gràcies a l'entrevista amb la Marisa, professional amb estudis de logopèdia, pedagogia i psicoanàlisi, del centre d'Educació Especial "Can Vila" he pogut conèixer, per una banda, el funcionament d'aquest centre. El centre d'Educació Especial "Can Vila" és una escola que es troba al Municipi de Mollet del Vallès i que atén a nens amb diversitats funcionals de molts tipus entre els 3 i els 21 anys. Teòricament, els alumnes haurien de ser derivats a un altre centre als 18 anys però, si això no és així per diverses circumstàncies, es poden fer pròrrogues especials per a aquests alumnes fins als 21 anys. Aquests infants estan agrupats per departaments en franges d'edats, però no estan separats per tipus de diversitat funcional. Dins de la mateixa escola pot haver-hi alumnes que cursin una modalitat compartida entre el centre "Can Vila" i una escola ordinària.

Dins d'aquesta escola es fa una intervenció a nivell global: es treballa tant l'autonomia personal com les habilitats socials o el contingut curricular, per exemple. Aquest treball és

individualitzat i parteix sempre de la base que l'objectiu principal d'aquest aprenentatge és la millora de la qualitat de vida dels alumnes.

Per altra banda, he pogut entendre millor diversos conceptes sobre el TEA. Les persones amb TEA necessiten molta anticipació perquè dins la seva estructura psíquica no hi ha una seqüència espacial-temporal, i no tenen un límit que els permeti incorporar el temps. Per això és important que aprenguin a incorporar la paraula, perquè fins que això no passa tampoc incorporen el límit entre el seu cos i la seva ment. També és important que la paraula entri poc a poc per a què no la rebin com a un factor invasiu i la rebutgin.

Per a treballar la socialització amb nens que pateixen TEA, els millors espais solen ser l'escola, els espais de lleure i els temps lliures. Algunes de les activitats que afavoreixen, també, la socialització poden ser la mímica, els esports, la música, les teràpies amb animals... Però hem de tenir en compte que aquestes activitats només donaran bons resultats si els hi agraden als individus en qüestió. Si no és així, el més probable és que aquestes activitats també siguin rebutjades.

Per acabar, la Marisa opina que els espais de lleure com el CAU són molt positius pels nens amb TEA si hi ha predisposició per part de l'infant. Això és degut a que es treballen molt les dinàmiques en grup i les habilitats socials. Això també ha d'anar acompanyat d'una comprensió dels companys i un interès per part seva en apropar-se al nen amb TEA des del respecte i de l'afecte. L'aprenentatge entre iguals pot ser molt positiu, i això s'ha d'aprofitar.

PART IV: CONCLUSIONS

10. CONCLUSIONS

La hipòtesi del meu TDR era saber si **els espais de lleure del tipus CAU o esplais afavoreixen la socialització dels infants amb TEA.**

Un cop fet el treball he comprovat que, en aquest cas, el CAU ha afavorit la socialització d'un nen amb TEA, en concret en Pau. Tot i no portar-hi molt de temps, les persones properes a ell dins d'aquest espai i la família valoren positivament el procés d'aquest infant dins d'aquest espai de lleure. Els principals canvis que fan que els monitors i família valori positivament el procés d'en Pau són: acabar tenint una relació amb tots els monitors referents més o menys per igual, i no només relacionar-se amb un dels monitors; relacionar-se amb els companys del seu grup i integrar-s'hi, i aconseguir que en Pau participi en la majoria de les activitats, cosa que a principi de curs costava molt. Per tant, la meva hipòtesi es confirma en aquest cas.

Cal dir que el que facilita les relacions socials dels infants, majoritàriament, és el treball de valors i habilitats socials que duen a terme els monitors any rere any, voluntàriament. A això se li afegeix el compromís, respecte i ajuda prestada per part dels companys del grup. S'ha de tenir en compte que tant els monitors com els companys, al cap i a la fi, aconsegueixen que hi hagi un canvi en el nen amb TEA perquè s'hi apropen a partir de l'afecte cap a ell.

Per altra banda, la família té un paper molt important en aquests processos; la seva participació en aquests espais i tot el que comporten pot afavorir, o no, la socialització de l'infant en aquest determinat context.

Val a dir, però, que en la vida d'un infant hi ha molts factors que influeixen en el seu desenvolupament i creixement personal, determinant una predisposició o resistència a les relacions socials i als vincles afectius.

Tot i això, he pogut veure que aquesta no és una conclusió extrapolable a tots els casos de nens amb TEA perquè cada nen és un món, amb interessos i necessitats diferents i, per tant, respon davant de recursos diferents.

11. LIMITACIONS

La idea inicial contemplava poder dur a terme l'activitat proposada dins un espai de CAU normal i avaluar-ne els resultats, però per qüestions organitzatives no ha pogut ser així. Per això, l'activitat analitzada no és la que jo he dissenyat.

Per altra banda, el dia que vaig fer l'observació de la dinàmica al CAU, l'activitat no es va poder dur a terme amb normalitat fins al final per qüestions meteorològiques. Tot i així, això em va permetre veure quina era la reacció d'en Pau i del grup davant d'un imprevist.

També és cert que per a poder fer un anàlisi d'un cas i poder-ne treure unes conclusions més fonamentades i detallades hagués estat millor que el treball tingués més durada (1 any total de treball entre l'assignació de tutors i l'entrega dona poc marge per dedicar més temps a la part pràctica).

No he pogut dur a terme una de les entrevistes previstes inicialment amb una escola d'Educació Especial més específica, només d'alumnes amb TEA, per qüestions d'organització interna. M'hagués agradat poder realitzar-la i conèixer la seva organització i el seu funcionament, així com he pogut fer amb el del centre d'Educació Especial Can Vila.

M'ha quedat pendent poder llegir el llibre *Nadie en Ningún Lugar*, de Donna Williams, del que m'han donat molt bones referències, i poder conèixer una visió més personal i vivencial del TEA. Incloure'l dins del treball no ha estat viable per no haver pogut aconseguir-ne un exemplar. La meva intenció és, quan en trobi un, llegir-lo tot i haver acabat aquest treball.

PART V: BIBLIOGRAFIA

12. BIBLIOGRAFIA

12.1. WEBGRAFIA

TEA-Descripció del TEA:

<http://www.autismoandalucia.org/index.php/los-tea/ique-son-los-tea> [15/01/17]

TEA-Indicadors de relació:

<https://www.cdc.gov/ncbddd/spanish/autism/facts.html> [15/01/17]

<http://seetdic-girona.blogspot.com.es/p/enllacos.html> [10/07/17]

TEA-Tipus de TEA:

<https://psicologiaymente.net/clinica/tipos-autismo#!> [02/04/17]

<https://sites.google.com/a/xtec.cat/avaluacio2/inici/tgd> [28/10/17]

TEA-Comunicació, socialització i conducta:

<http://diazatienna.es/TEA/comunica.pdf> [30/04/17]

TEA-Teories explicatives del trastorn i estudis al llarg del temps:

<http://www.autismo.com.es/autismo/teorias-explicativas-del-autismo.html> [30/04/17]

TEA-Causes del TEA:

<http://www.autismo.com.es/autismo/etiologia-y-prevalencia-del-trastorno-del-espectro-autista.html> [01/05/17]

<https://www.redcenit.com/conociendo-el-autismo-causas-del-trastorno-del-espectro-autista-t/ea/> [01/05/17]

TEA-Afeccions neurològiques:

<https://neuropediatra.org/2016/04/11/cerebro-autismo/> [04/06/17]

TEA-Tractament i agent que hi intervenen:

<http://www.sanitas.es/sanitas/seguros/es/particulares/biblioteca-de-salud/pediatricia-infancia/autismo.html> [07/06/17]

<https://www.cdc.gov/ncbddd/spanish/autism/treatment.html#ref> [07/06/17]

<http://www.autismo.com.es/autismo/tratamientos-del-autismo.html> [07/06/17]

<https://igualdediferentequetu.wordpress.com/sistemas-alternativos-de-comunicacion/programa-de-comunicacion-total-de-benson-schaeffer/> [12/06/17]

Lleure:

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Lleure> [10/07/17]

Què és un CAU- Escoltes Catalans:

<http://www.escoltes.org/qui-som/lescoltisme-es> [10/07/17]

<http://www.escoltes.org/qui-som/el-cau-es> [10/07/17]

<http://www.escoltes.org/qui-som/en-definitiva> [10/07/17]

Psicologia:

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Psicologia> [31/08/17]

<https://definicion.de/psicologia/> [31/08/17]

Neurociència:

<https://es.wikipedia.org/wiki/Neurociencia> [31/08/17]

<http://www.senc.es/es/antecedentes> [31/08/17]

12.2. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Duch, R., Martínez, M., Miró, RM., Pié, A., Rodríguez, I. (2014) *Discapacitat, sobredotació intel·lectual i Trastorns de l'Espectre Autista*. Barcelona: UOC.

Calafat Selma, M., Sanz Cervera, P., Tárraga Mínguez, R. (2016) El teatro como herramienta de intervención en alumnos con TEA y discapacidad intelectual. *Revista nacional e internacional de Educación Inclusiva*, 9 (3), 95-108.